

Študijný odbor: 4.1.35 Geografia

Študijný program: Humánna geografia a demografia v štátnej správe a samospráve -
zameranie Demografia v štátnej správe a samospráve

Akademický rok: 2016/2017

Predmety štátnej skúšky:

Povinný predmet (I.P) :	Všeobecná humánna geografia a geografia verejnej správy
Povinný predmet (II.P):	Demogeografia a demografia
Povinne voliteľný predmet (III.PV):	Populačný vývoj Slovenska a sveta
Povinne voliteľný predmet (IV.PV):	Plánovanie a riadenie rozvoja priestorových systémov

I. P Všeobecná humánna geografia a geografia verejnej správy

1. Systém geografických vied, historický vývoj geografie a humánnej geografie, postavenie teoretickej geografie (vznik, filozofické východiská, základné črty teoretickej geografie)
2. Základné prístupy v geografickom výskume v historickom kontexte (environmentálny determinizmus, hettnerovsko-hartshornovská koncepcia regionálnej geografie, kvantitatívna a teoretická geografia, radikálna geografia, štrukturalizmus, behaviorálna geografia, postmoderná geografia a iné)
3. Idiografický a nomotetický prístupu v geografii (Matlovič, Hampl, Paulov); hypotéza, zákon a teória v geografii
4. Geografia náboženstiev ako vedná disciplína (definícia, vývoj, Bochumský model vzťahov medzi náboženstvom a prostredím, príklady)
5. Náboženská štruktúra obyvateľstva sveta, vnútorná diferenciacia svetových náboženstiev, vymedzenie svetových makroregiónov podľa náboženských štruktúr
6. Nové náboženstvá sveta, príčiny vzniku, základná klasifikácia, charakteristika vybraného nového náboženstva (scientologická cirkev)
7. Hierarchizácia a regionalizácia sídelných systémov (Hierarchizácie a regionalizácie centier osídlenia SR a vybraných štátov Európy, hierarchizácia hlavných miest Európy – 1999; funkčné mestské regióny – koncepcia mestského regiónu, príklady vyčlenenia FMR – SR, Poľsko, Veľká Británia, Nemecko, hierarchizácia funkčných mestských regiónov v štátoch EÚ 2006 – FUAs, MEGAs – kategórie)
8. Súčasné sídelné procesy (suburbanizácia – hlavný sídelný proces v strednej Európe, doterajší vývoj v SR; metropolizácia – formovanie a identifikácia metropolitných území USA, Európy; mega-urbanizácia – formovanie mega-sídelných útvarov, mega-cities, megalopolisy, megapolitné územia USA; globálne mestá – Friedmanova koncepcia, hlavné ukazovatele, hierarchizácia, A.T. Kearney Global Cities Index – hodnotiace kritériá, hierarchizácia globálnych miest a ich aktualizácia, zastúpenie európskych miest, top globálne mestá, globálne regióny)
9. Plánovanie sídelných systémov (Plánovanie sídelného systému SR, sídelné kategórie v plánovacích dokumentoch v minulosti a súčasnosti, špecifiká ich plánovania. Sídelná politika, svetové a európske dokumenty a konferencie o plánovaní miest – Európska charta miest, HABITAT, World Urban Forum; scenár urbánnej hierarchie Európy 2030)
10. Priestorové aspekty chudoby a sociálnych nerovností na Slovensku (neoliberalizmus, post-socialistická transformácia a sociálne nerovnosti, regionálne dimenzie chudoby, mestská/vidiecka chudoba, segregácia/separácia)
11. Charakteristika a časopriestorový vývoj rodových nerovností na Slovensku (základné aspekty feministickej geografie; vývoj rodových nerovností na Slovensku; ekonomické súvislosti)

-
- rodových nerovností - trh práce, vzdelanie, mzdy; regionálne špecifiká -mesto/vidiek, verejné/súkromné priestory)
12. Rasy, etnicita a priestor: charakteristika etnických priestorových vzťahov na Slovensku, priestorové špecifiká Rómov na Slovensku, chudoba a sociálne vylúčenie Rómov
  13. Geografia verejnej správy (základná terminológia - územné a správne usporiadanie, územné členenie, správne členenie, priestorové jednotky, hierarchické úrovne, jednotky NUTS, sídla inštitúcií a ich územná pôsobnosť; princípy priestorovej organizácie verejnej správy, prístupy hodnotenia a kritériá územno-správneho členenia; typy reforiem verejnej správy)
  14. Historické etapy územno-správneho usporiadania Slovenska - hradské španstvá, stolice, reforma Jozefa II., Bachov absolutizmus, etapa žúp (zásadné zmeny organizácie územia, príčiny zmien, regióny a ich centrá, okresy, zmeny kategórií miest, hlavné mesto, národnostná politika)
  15. Etapy územno-správneho usporiadania Slovenska v rokoch 1918 - 1990 (etapa veľžúp, krajinské zriadenie, obnovenie veľžúp - Slovenský štát, etapa krajov, etapa veľkých krajov) - regióny a okresy, ich centrá a zmeny, hlavné mesto.
  16. Realizácia a dokumenty reformy verejnej správy SR v rokoch 1990 - 2001 (prechodná etapa 1990 - 1996 - obnovenie územnej samosprávy, zmeny v priestorovej organizácii miestnej štátnej správy; etapa 1996 - 2001 - Zákon o územnom a správnom usporiadaní SR - územné členenie, správne členenie, Zákon o samosprávnych krajoch.)
  17. Realizácia reformy verejnej správy SR od roku 2002 do súčasnosti (decentralizácia verejnej správy - prenos kompetencií; zmeny organizácie v miestnej štátnej správe - zrušenie okresov, zrušenie krajov; komunálna reforma - formovanie siete SOÚ; reforma ESO - obnovenie okresov, integrácia špecializovaných úradov)
  18. Reformy verejnej správy vo vybraných štátoch Európy (Česká republika, Poľsko, Dánsko - inštitúcie reformy, doterajšie etapy reformy, regionálna úroveň, lokálna úroveň)
  19. Problematika využitia demogeografických dát a ich počítačového spracovania pomocou geoinformačných technológií (aktuálne trendy z oblasti demografickej a cenzálnej informatiky u nás a vo svete, internetové riešenia - webové mapy a geoportály, metaformačné systémy, aplikácie)
  20. Modelovanie demografických procesov a štruktúr v prostredí geografických informačných systémov (GIS) a technológií - metódy a techniky demogeografického výskumu v prostredí GIS, základné oblasti použitia

II.P Demogeografia a demografia

1. Demogeografia a demografia, objekt, predmet, vývoj demografie ako vedeckej disciplíny, postavenie v systéme vied, vzťahy k príbuzným disciplínam, príklady presahov demografie a demogeografie, aktuálne výskumné otázky
2. Sčítanie obyvateľstva vo svete a na Slovensku - história, princípy, metodické prístupy
3. Procesy starnutia obyvateľstva, indikátory, dôsledky
4. Teória demografickej revolúcie - podstata, príčiny, datovanie, faktory, typy
5. Teória druhého demografického prechodu - podstata, prejavy, kritické pohľady na koncept
6. Metódy analýzy plodnosti. Princíp prierezového a longitudinálneho pohľadu. Transverzálne a generačné ukazovatele plodnosti. Očistená úhrnná plodnosť- eliminácia zmien v časovaní
7. Vzťahy národnostnej, náboženskej a vekovej štruktúry obyvateľstva k základným populačným procesom (sobášnosť, rozvodovosť, pôrodnosť, prirodzený prírastok) na príklade populácie SR.
8. Malthuziánstvo, neomalthuziánstvo, populacionizmus, Easterlinova teória
9. Hajnalova čiara; demografické, sociálne a ekonomické súvislosti dvoch základných modelov rodín v Európe; definícia a pozícia Slovenska a Uhorska v rámci tohto členenia.
10. Populačné prognózovanie - prognóza, projekcia, predikcia, odhad, regionálna prognóza, hypotéza, variant, scenár, prístupy k prognózovaniu budúcnosti
11. Demografické prognózovanie, typy, metódy, popis kohortne-komponentnej metódy

12. Jednoduché rastové, trendové, komparatívne modely v prognózovaní
13. Demografické dáta. Demografické ukazovatele v longitudinálnom a transverzálnom pohľade (hrubé, čisté, špecifické, redukované, úhrnné, konečné, ... miery populačných procesov). Intervalové a okamihové ukazovatele. Ročné, priemerné ročné ukazovatele. Stredný a priemerný stav obyvateľstva.
14. Analýza, indikátory intenzity a časovania potratovosti, sobášnosti a rozvodovosti. Redukované miery. Podstata, typy, úhrny redukovaných mier. Redukované miery sobášnosti, redukované miery rozvodovosti.
15. Čas v demografickej analýze. Demografická sieť. Súbory priesečníkov, súbory udalostí.
16. Štatistické metódy komplexného hodnotenia demografických javov a procesov v čase a priestore (závislosť, korelačná a regresná analýza, meranie asociácie, poradová korelácia, zhluková a faktorová analýza, meranie diverzifikácie štruktúr obyvateľstva, ...)
17. Štandardizácia. Princípy, štandardizované ukazovatele. Význam v demografickej analýze.
18. Úmrtnostné tabuľky, základné princípy konštrukcie, koncept odvrátiteľnej úmrtnosti
19. Migrácia – definície, spôsoby merania, problémy v evidencii, dosahy a dopady migrácie na jednotlivca a spoločnosť.
20. Cenzové domácnosti – metodické princípy, rozdelenie, faktory vplývajúce na ich počet, štruktúru a regionálnu diferencovanosť

III. PV Populačný vývoj Slovenska a sveta

A/ POPULAČNÝ VÝVOJ SLOVENSKA

1. Populačný vývoj na Slovensku v predštatistickom období. Komparácia s modelom demografického prechodu.
2. Populačný vývoj Slovenska na prelome 19. a 20. stor. do zániku Rakúsko-Uhorskej monarchie v roku 1918 v kontexte ekonomických, sociálnych a kultúrnych súvislostí Slovenska a Uhorska. Komparácia populačnej dynamiky (príp. populačnej statiky) s vybr. štátmi Európy, resp. sveta.
3. Populačný vývoj Slovenska v období 1918-1945 kontexte ekonomických, sociálnych a kultúrnych súvislostí Slovenska a Česko-Slovenska. Komparácia populačnej dynamiky a populačnej statiky s vybranými štátmi Európy, resp. sveta.
4. Populačný vývoj Slovenska v období socializmu v kontexte ekonomických, sociálnych a kultúrnych súvislostí Slovenska a ČSSR. Komparácia populačnej dynamiky (príp. populačnej statiky) s vybranými štátmi Európy, resp. sveta.
5. Populačný vývoj Slovenska v postsocialistickom období po roku 1989, v kontexte v kontexte ekonomických, sociálnych a kultúrnych súvislostí Slovenska. Komparácia populačnej dynamiky (príp. populačnej statiky) s vybranými štátmi Európy, resp. sveta
6. Vývoj prirodzeného pohybu obyvateľstva Slovenska a jeho základných populačných procesov (pôrodnosť, úmrtnosť)
7. Vývoj migrácií obyvateľstva Slovenska (zahraničná migrácia, základné črty vnútornej migrácie) a ich súvislosti s politickou a ekonomickou situáciou
8. Základné súvislosti a fakty historických migračných slovenských enkláv a diaspór v európskom a zámorskom zahraničí (Maďarsko, Srbsko, Rumunsko, Bulharsko, USA, Kanada, Argentína a Austrália).
9. Biologické štruktúry obyvateľstva Slovenska. Časové a priestorové súvislosti vývoja pohlavnej a vekovej štruktúry na Slovensku.
10. Kultúrne a sociálne štruktúry obyvateľstva Slovenska. Časové a priestorové súvislosti vývoja národnostnej, náboženskej, vzdelanostnej a sociálno-ekonomickej štruktúry obyvateľstva SR.
11. Rozmiestnenie obyvateľstva Slovenska a jeho zmeny, faktory zmien, rozmiestnenie vo vzťahu k fyzicko-geografickým a humánno-geografickým charakteristikám
12. Prognózy populačného vývoja Slovenska – národná, regionálna úroveň, odvodené prognózy

13. Nové formy rodinného správania v SR (kohabitácie, štruktúra domácností, legitimita narodených)

B/ POPULAČNÝ VÝVOJ SVETA

14. Populačný vývoj sveta a kontinentov do začiatku nášho letopočtu, početnosť populácií a jej limity, významné medzníky, demografická reprodukcia a jej vtedajší charakter, populačný vývoj sveta a kontinentov od začiatku nášho letopočtu do druhej svetovej vojny
15. Populačný vývoj po druhej svetovej vojne, rýchlosť rastu populácií, súčasná diferencovanosť dynamiky a štruktúr v globálnej mierke
16. Francúzsko – jedno z ohnísk vzniku demografickej revolúcie, podmienky a priebeh demografickej revolúcie, Veľká Británia – podmienky a priebeh demografickej revolúcie, odlišnosti v porovnaní s Francúzskom
17. Komparácia populačných trendov krajín západnej a stredovýchodnej Európy, odlišnosti doterajšieho vývoja a súčasného stavu
18. Populačný vývoj najľudnatejších krajín sveta – Indie, Číny a USA
19. Charakter populačného vývoja krajín mexicko-japonského typu demografickej revolúcie, demografické (a s nimi previazané – HIV, chudoba) problémy Afriky – demograficky najmladšieho kontinentu
20. Medzinárodné migrácie v globálnom kontexte

IV. PV Plánovanie a riadenie rozvoja priestorových systémov

A/ TEÓRIE REGIONÁLNEHO ROZVOJA A VÝSKUM REGIÓNOV

1. Región, regionalizácia a regionálny rozvoj (pojmy, determinanty rozvoja), zmeny v chápaní regiónu, v kontexte vývoja paradigmy geografie
2. Neoklasické a neoliberalné teórie regionálneho rozvoja (lokalizačné teórie, sektorové modely, nová ekonomická geografia)
3. Teória polarizácie, rastových pólov, model jadro – periféria
4. Koncepcia inovácie a regionálny rozvoj („Helix Triangel“) a koncepcia globálnych produkčných sietí a regionálny rozvoj
5. Regionálna konkurencieschopnosť, základné pojmy, faktory, ktoré ju podmieňujú
6. Regionálna taxonómia ako metodika výskumu regionálnej štruktúry krajiny
7. Novšie modely regionálneho rozvoja (regulačná teória, fordizmus, post-fordizmus, flexibilná akumulácia, inštitucionálne smery)
8. Regionálna politika a regionálny rozvoj na Slovensku po r. 1989 (vývoj, nástroje, inštitúcie, efekty)
9. Súčasný programový, právny a inštitucionálny rámec regionálnej politiky na Slovensku (NRP, zákon o podpore RR, riadenie reg. rozvoja na centrálnej úrovni a nižších úrovniach atď.)
10. Regionálna politika EÚ (nástroje, ciele, inštitúcie)

B/ ÚZEMNÉ PLÁNOVANIE

11. Územné plánovanie, základná terminológia, vzťah urbanizmu, územného plánovania a geografie, ciele a úlohy územného plánovania
12. Nástroje územného plánovania (územnoplánovacie podklady a územnoplánovacia dokumentácia)
13. Etapy tvorby územného plánu, štruktúra územného plánu a jeho hlavné kapitoly, resp. okruhy
14. Úrovne územného plánovania, rozdelenie kompetencií v rámci jednotlivých úrovní
15. Priami a nepriami aktéri územného plánovania

16. Zónovanie, typy zónovania (detailnejší pohľad na funkčné zónovanie, charakteristika vybranej funkčnej zóny)
17. Vývoj územného plánovania na Slovensku v období socializmu a po roku 1989 (porovnanie)
18. Zásady architektonicko-urbanistickej kompozície mesta a vidieka, ich hlavné (určujúce) a doplnkové (architektonický detail) časti, konkrétne príklady, vzájomné porovnanie
19. Porovnanie územného plánovania s ostatnými formami plánovania (priestorové plánovanie, regionálne plánovanie, krajinné plánovanie, strategické plánovanie atď.)
20. Základné trendy v územnom plánovaní miest po roku 1989 a Koncepcia územného rozvoja SR (spôsoby novelizácie územných plánov, dôvody novelizácie, spracovatelia územných plánov)

Poznámky:

1. *Študent odpovedá po dve otázky z dvoch povinných a jedného povinne voliteľného predmetu (spolu teda odpovedá na 6 otázok).*
2. *Študent získava po 2 kredity za povinné predmety a 1 kredit za voliteľný predmet (spolu 5 kreditov).*
3. *Do hodnotenia štátnej skúšky sa ešte ráta aj obhajoba diplomovej práce ako povinný predmet (za 10 kreditov).*